

ב"ה

פרשת שמות

כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו
שמות א, כב.

הלל הזקן השתדל להביא מנוחה לפרעה .

בהמשך לדבריו של הלל - אומרת המשנה בפרקי אבות^[1]: "אף הוא ראה גלגלת אחת שצפה על פני המים, אמר לה, על דאטפת אטפוך, וסוף מטיפיך יטופון".

ותוכן הדברים - שיש לדעת שהנהגתו של הקב"ה היא "מדה כנגד מדה"^[2]. ולכן, אל יחשוב אדם שהוא בעצמו יעניש את פלוני שעשה מעשה בלתי־רצוי כו' [ובפרט בימינו אלו שלא שייכת המציאות של עונש מיתה על ידי בית -דין] - מכיון שסוף סוף יקבל הוא בעצמו עונש זה, מפני שמדתו של הקב"ה היא "מדה כנגד מדה".

וצריך להבין: החידוש שבא הלל לחדש במסכת אבות שענינה "מילי דחסידותא" הוא - שמדתו של הקב"ה היא "מדה כנגד מדה"?

והביאור בזה

בביאור הדיוק "גלגלת אחת" - איתא במפרשי המשנה^[3] שהיתה זו גלגלתו של פרעה מלך מצרים. וזהו מה שאמר לה "על דאטפת אטפוך" - מכיון שפרעה גזר "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו"^[4], ולכן נענש באופן כזה, "מדה כנגד מדה".

והנה, כדי שהלל יראה "גלגלת אחת" זו - היה צורך בענין של נס, כי: פרעה היה במצרים, והלל היה בבבל ואחר כך בארץ ישראל (כפי שמצינו שהלל עלה מבבל לארץ ישראל^[51]). ואם כן, כדי שגלגלתו של פרעה תצוף על פני המים - לאחרי מאות שנים, ובמקום רחוק - כך שהלל יוכל לראותה, יש צורך בנס.

[בנוגע לפרעה מצינו במדרש^[6] שהגיע לנינוה כו' - ומדרשות חלוקות בדבר. ועל כל פנים - גם אם היה בנינוה. היתה צריכה גלגלתו להמצא ב"נהר פרת", שגם הוא בריחוק מקום ממקומו של הלל, ולכן, היה צורך בנס כדי שהלל יראה את גלגלתו של פרעה].

ומכיון שהלל ידע ש"לא עביד קודשא בריך הוא ניסא למגנא"^[7], הבין, שהקב"ה עשה נס זה כדי שגלגלתו תבוא למצב של מנוחה, לאחרי מאות שנים שהיא מתגלגלת באופן ד"נע ונד" על פני הימים כו'.

ולכן "אמר לה על דאטפת אטפוך": על ידי זה שהלל למד וביאר את ההוראה שיש ללמוד מ"גלגלת" זו - נעשה התיקון שלה, ואז היתה יכולה לבוא למצב של מנוחה. וזהו הפירוש "אמר לה" - בשבילה, לתועלת תיקונה.

אמנם, עדיין יכול להיות אצלה (אצל הגלגלת) טענות ותרעומת על הקב"ה: מכיון שכבר עברו מאות שנים מאז, והגלגלת ראתה שאלו שהטביעו אותה לא נענשו [שהרי הלל אמר לה "וסוף מטיפיך יטופון", היינו, שעד זמן ההוא עדיין לא נענשו] - טוענת היא: מדוע הענישו רק אותה, ולא את אלו שעשו לה דבר זה ? !

[ועל דרך המבואר באגרת הקדש^[8] ש"על הניזק כבר נגזר מן השמים, והרבה שלוחים למקום", אבל אף על פי כן, אין זה תירוץ להנהגתו של המזיק, ולכן "מתחייב (המזיק) בדיני אדם ובדיני שמים על רוע בחירתו"].

ומובן, שכל זמן שיש לה טענות ותרעומת כו' - איננה יכולה להיות במצב של מנוחה. [ועל דרך שמצינו בנוגע להרוגי בית דין, שלפני מיתתם היו אומרים להם שלא תהיה להם תרעומת על בית-דין כו'], וכדי לבטל גם טענה ותרעומת זו - הוסיף ואמר לה "וסוף מטיפיך יטופון": אין הכי נמי - גם להם מגיע עונש, ולכן מבטיח לה שסוף כל סוף "יטופון" גם הם. ולכן: כאשר הגלגלת שמעה את הפסק-דין וההבטחה של הלל ש"סוף מטיפיך יטופון" - אינה צריכה להמתין עד שתראה בעצמה את קיום העונש,

כי יכולה היא להיות בטוחה שבודאי יקויים הפסק-דין וההבטחה של הלל, מכיון ש"נצח ישראל לא ישקר"^[9].
ולכן יכולה לחזור למנוחתה.

ההוראה מזה בעבודת האדם - בהנהגה ד"מילי דחסידותא": מדברי המשנה רואים את גודל מעלתו של הלל בענין ד"טוב לבריות" - שאפילו כאשר היה מדובר אודות גלגלתו של פרעה, שגזר על בני ישראל "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", וכמבואר במדרשי חכמינו ז"ל^[10] שעיקרה של גזירה זו היתה בנוגע למשה רבינו, מושיען של ישראל, שקיבל תורה מסיני וכו' - מכל מקום, כאשר הגיע הזמן שתבוא למנוחתה, השתדל הלל לעסוק בענין זה.

ומזה למדים עד כמה יש להשתדל בענין ד"טוב לבריות" - גם כאשר מדובר אודות כאלו שאין בהם מעלה אחרת מלבד היותם "בריות", וכלשון אדמו"ר הזקן בתניא פרק לב: "בריות בעלמא". ופשיטא שהוראה זו באה לידי ביטוי בפועל - בטוב הנראה והנגלה, ומתוך שמחה וטוב לבב.

קטע משיחת ש"פ אמור, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשד"מ ח"ג ע' 1655.

^[1] פרקי אבות ב, ו.

^[2] שבת קה, סע"ב. נדרים לב. א. סנהדרין צ. סע"א. וראה סוטה ח. ב. ט, ב.

^[3] ראה "ביאורים לפרקי אבות" שם הערה 31. וש"נ.

^[4] שמות א. כב.

^[5] פסחים סז, א.

^[6] יל"ש יונה רמז תקנ.

^[7] ראה דרשות הר"ן דרוש ח. נעתק בלקו"ש ח"ג ע' 966 הע' 3.

^[8] סכ"ה.

^[9] ש"א טו. כט.

^[10] סוטה יב, ב. שמו"ר פ"א, כד.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה